

POMZHAI BÓH ČAS OPÍS EVANGEĽSKÍCH SERBOW

9. číslo

Budýšin, september 1971

Létník 21

Stara wěra – nowy swět

Dr. med. Arnošt Wirth

Człowiek je sej w běhu časa wokolinu přeměnil. Nowe možnотy techniki, ekonomije a wikowanja sej žadachu nowy počah mjez čłowjekami. Towaršnostne pomery so změnachu. Čłowiek steji we wěstę wotwiroscí wot toho, štož je sej sam wumyslił a natwaril. A my chcemy nětko přemysłować, hač je tuton zwonkowny wliw čłowjeka w jeho znutřkownym přeměnil. Jednorje prajene: hač je čłowiek za čas Jezusa wo wjèle hinaši byl, hač je wón to džensa. Wotmołwa na tuto prašenje je zaimawa a wažna, přelož nam dže wo staru wěru w nowym času.

Zwoprédu chcu pak hišće nadrobniso wopisać znutřkownosć čłowjeka, jeho naturu.

Što je žedzenje čłowjeka?

Ceho so boji?

Što wučinja jeho zbožnosć?

Kakje je jeho stejnišćo napřeč choroscí a smjerći? Z mojich prjedawšich přednoškow wšak wěsće, zo sej chorosc a wosebje smjerć elementarne reakcije čłowjeka wužadatej.

Zo bychmy spóznali, kajki je čłowiek před něhdže 2 000 lětami byl, chcu so wosebje na Bibliju a na příručku Hipokratesa zložować. Hipokrates běše znaty a wustojny grjekski lěkar, někak 500 lět do Chrystusa. Wšelke jeho spisy su so hač na džensniše wuchowałe. Wón wopisowaše choroscé a jich hojenje. Wón pak so tež zaběraše ze wšelkimi etiškimi prašenjemeli lěkowanja. Tak wón pisa, zo sej chory wot lěkarja žada nimo hojenja tež dostojne zadžerženje, dobru rozmołwu, porjadnu drastu a česane wlosy. Tole džensa hišće placi!

Hipokrates bě spóznał, zo ma so čłowiek w cyliku jeho nuzow pomhać. Někotre sady z jeho přisahi chcu wam přečitać, kotoruž maju lěkarjo džensa hišće wotpoložić. Hipokratesowe myслe su aktualne wostałe. Chory čłowiek je džensa tón samy kaž tehdem.

Hipokrates pisa:

Swoje přikaznje chcu k wužitkej a k dobremu chorych dawać po swojim najlepším zamóženju a z połnej zamołwitości. Chorych chcu před škodu a njeprawdu škitać. — — — Ženje nochcu, tež nic na proštvi, smiertny jěd wukazać abo k njemu radžić. Do koždeho domu chcu stúpić, zo bych chorym pomhal. A hdyž jim pomhać njemöžu, jim nochcu škodzeć.

Tuta zasada tež nětkle hišće placi, hačrunjež je medicinska wědomość a technika wo wjèle postupowała. Dale tež placi wot tehdomnišeho časa sem, zo dyrbja lěkarjo swoje mjezy znać. Lěkar njemöže koždu chorosc zahojić.

To hišće raz jasne wupraju: Hdyž džensa hišće za lěkarja te samsne zasady placa, měnu, zo je čłowiek w swojej choroscí džensa tón samsny kaž tehdem.

Nětko chcemy do Noweho Zakonja hladać, kajkeho nam wón čłowjeka za čas Jezusa předstaja. Při tym chcu so wobmjezować na třeće scénje, přetož Lukaš bě tež z lěkarjom. Zawěsće njemožu wam nětko nowosće poskicíć. Tuž was prošu, zo byše kritisce na moje słowa posluchali.

Tež tehdomniši čłowiek boješe so choroscí a smjerće, přetož woni nošachu chorych k Jezusej a wón połoži ruce na koždeho a wustrowi jich (Luk. 4,40). Woni bojachu so wo wšedny chlěb. Jezus jich wučeše so modlić: Naš wšedny chlěb daj nam džensa. (Luk. 11,2)

Swojich hréchow dla so bojachu. Hrěch běše tehdem

to samsne kaž džensa, mjenujcy přestupjenje Božich kaznjow. Problem hrěcha je jara wobšerny. Chcu jenož k tomu naspomnić, zo može tež njewěrjacy čłowiek měć začeće hrěcha. Wón to snano hinak mjenuje a ma za měridlo humanistiske kaznje. Tehdomniši wěrjacy čłowiek prošeće wo wodače hréchow a winy, a Jezus so smili: „Čłowieče, twoje hréchi su tebi wodate“ (Luk. 5,20).

A kak steješe tehdem ze žedzenjom za Božim kralstwom? Wšako znajemy Chrystusowy bědny zemske puć. Z kajkim nuzami je čłowiekem přinješ poselstwo wo Božim kralstwie! Čłowiek hladase w swojej skuposći a sebičnosti, zo by dobre jedl a pił, zo by sej wjèle bohatstwa nahromadžil. Tež za nas maju Jezusowe nospomnjenja přeco hišće swoju plačivosć: Hladajće so skuposće. Nicte njeje žiwy wot toho, zo ma wjèle kublów (Luk. 12,15). Hdjež je waš poklad, tam je waša wutroba (Luk. 12,34). (Luther praji: Na čož swoju wutrobu powěsňeć, to je waš bōh.) Hladajće pak, zo waše wutroby njebudža wočežene z wobžranstwom (Luk. 21,34).

Njespóznawamy so sami w Jezusowych słowach: Wy farizejsci čisicíe zwonka kany a šklé, ale to, štož je znutřka we was, je połne rubježnistwa a zlöscě (Luk. 11,39)? Tón farizejski stejo so modleše sam při sebi: Ja so či, Božo, džakuju, zo njejsym kaž druzu ludžo, rubježnicy, njesprawni, mandželstwołamarjo, ani kaž tamle tón clownik (Luk. 18,11).

Njeje to spodžiwna wěc: Džensniši čłowiek lěta na měsać a znaje wjèle zakonow materiјe, a tola so dražujemy z podobnymi dwělemi a bojošcemi kaž čłowiek za Jezusowy čas? Haj, naša stysknosc może hišće wjetša być, přetož mamy wjace kublów, na kotrychž z cyjej wutrobu wisamy. Z materielnym bohatstwom spytamy žedzenje swojeje duše podusyć a so z tym sami wobśudžamy. My cěkamy před prašenjom za Bohom a wěčnosci do tysac slódkosćow zemskeho žiwenja.

Naš čas je čas mašinow a techniki.

Technika pak njemöže za Bohom sledžić ani njemože nam pomhać, zo bychmy sebje samoho dospóznali, kaž hižom w Bibliji steji: Wy bludnicy, zemju a njebo möže přesledžić, kak pak, zo sebje samych njeznaće?

Znaty wědomostnik našeho časa měni, tež hdyž bychu jandželjo nam hódančko wo dželawosci našich mozow přeradžili, my to tola njebychmy zapřimnyli, přetož to by mjezy našeho rozuma překročilo. Grjekski filozof je svoje najhlubše spóznaće ze słowami wuprajil: Ja wěm, zo ničo njewěm. My křesčenjo pak wěmy, zo je naš knjez Jezus znutřkownosć čłowjeka znał. To je po mojim zdaču kruty założk našeje wěry — tehdem kaž džensa: Jezus Chrystus Boži Syn a wěrny čłowiek.

Na kóncu chcu swoje myslíčki hišće raz zjimać.

Pod heslom Cyrwinskeho dnja „Stara wěra — nowy swět“ so prašachmy, hač može naša stara wěra założk być za čłowjeka džensnišeho časa. Při tym spóznachmy, zo je čłowiek w swojim elementarnym zadžerženju, w swojich nadžiach, nuzach, dwělach, bojosćach a w swojim pytanju za zbožom nimale tón samsny wostał, kaž won to bě za čas Jezusa.

Tak wostanje stara wěra tak doňo młoda, doniž njebudžemy Bohu runjeća. A to njebudžemy ženje sami ze sebje, chiba zo budže jónu naše zachodne čelo překrasnjene do njebjeskeho a wěčneho byća. Wo to chcemy Boha prośyć.

Hrono na pôžnjenc

Pýtajé pak najprjedy Bože kralestwo a jeho prawdosć! Mat. 6,33

W našim nowym přełožku „Séne po swyatym Mateju“, wudatym w lěće 1960, steji jako napismo cyłego bibliskeho wołržka, z kotrehož je naš tekst wzaty, „wo hromadženju pokładow a wo starosćach“. Jezus napomina tu w swoim przedowaniu na horje wučomnikow, zo njebuchu so starali na wopačne wašnje jenož wo žiwjenja a wo swoje čelo. „Njeprajé“, wón rjeknje, „što budžemy jěsc? Što budžemy pić? Što budžemy so woblěkać?“ – „Waš njebjeski Wótc wě, zo wy toho wšeheho potrjebaće!“ – A hnydom po tutym namolwjenju a slabjenju scéhuje naš tekst: „Pýtajé pak najprjedy Bože kralestwo a jeho prawdosć!“

Potajkim starosć, wosebje wopačne starosć, stajne, skoržace staranje wo wšeđne węcy njeda naš Knjez płaćic. Prawje je to pozdišo po zmyslu swojego Knjeza swj. Pětr w swoim přenim lisce zwuraznil: „Wšitke swoje starosć čisnice na njeho; pretož wón so wo was stara!“ Jenož jedne staranje je dowolene, mjenujcy to, što Jezus sam w našim hronu přikaza: Waša hłowna starosć njech je, zo wy pytaće Bože kralestwo a jeho prawdosć. Škoda je, zo su ci, kiž su tute słwo jako měsačne hrono wuzwolili, potom hišce něšto wuwostajili, štož pak na koždy pad jako slabjenje k tomu słusa. „A to wšitko – mjenujcy to, wo čož so staraće – budžem wam přidate!“ My slyšachmy hižom horjeka: „Waš njebjeski Wótc wě, zo wy toho wšeheho potrjebaće.“ Kaz so stara wo lilije na polu a wo ptački pod njebjom, stara so wo was a dawa wam, štož je nuzne, a to jako „přidawki“! Ale to wšo so stava z tym wuměnjeniom, zo wy najprjedy pytaće Bože kralestwo a jeho prawdosć!

Kak so to ma, Bože kralestwo pytać? W kralestwie knježi kral. W Božim kralestwie knježi Boh. Praktisce wukładowane to rěka: Staraj so wo to, zo twoja wutroba budžem Bože kralestwo, a daj Bohu Knjezej tam, w swojej wutrobje, knježić a kralować. Čłowiečna wutroba je wulkı wobwod, a hdyž chce a dyrbi tam Boh Knjez knježić, ma wón konkurentow! To su naše čłowske mysl, starosć, požadliwosć, to je naše „ja“, kiž chce same kralować. A w našej wutrobje a w našim žiwjenju nježde wo našu prawdosć, hakle prawje nic wo našu samoprawdosć, ale wo to:

Mi krej a prawdosć Chrystusa
je drasta rjana přistojna!

La.

Gerhard Wirth

Chwalba serbskeje rěče

NAZHONENJA PO PUĆU

Wjele smy po puću nazhonili.

Wo čim mam wam najprjedy powědāć?

Tebi, luba naša serbska rěč, chcu chwalbu zaspěwać.

Tebje dla sym so wjele rudžil.

Tebje dla sym hréšil.

Tebje mam lubo.

Ty mi wonješ kaž mjedowe lipy do žnjow.

Hdyž twoje słwo pišam, je mi kaž nawożeni, kotryž majka swoju wuzwolenu.

Na tebję běch tak hordy po wšich dalokich pućach.

K tebi sym so wšudžom wuznawał.

Tebje dla mějachu nas lubo.

Ty luba, droha naša serbska mačeršcina, sy hōdna wšeje chwalby.

W madžarskim hosćencu. Dołho hladamy do jědžneje lisčiny. Zo je nam madžarska (ungarisch) rěč tak dočista cuza!

„Gulaj – to zawěscie rěka gulaš. Skazajmy sej jón!“

Město wočakowaneho gulaša dó-stachmy dobru wšak, ale kamjen twjerdu kolbasu. Zymnu wječer k wobjedu!

Spodžiwani jedyn na druheho hladachmy a na spodžiwaneho piněnika. Ale što chcemy so wobuzyć? Nje-wědžo běchmy sej tule wobradu přeli za drohe pjenjezy.

Kak bě to hinak w Čechach a w Słowakskej! Tam so bjez nuzy do-rečachmy. Nětke w Madžarskej běchmy nadobo w „cuzbje“. Prjedy běchmy hišce „doma“. Wšudžom wo nas Serbach wědžachu. Wšitcy so wjeselachu, Lužiskich Serbow směć zeznac.

W Praze bohužel postrow Serbskeho cyrkwienskeho dnja na našeho lubo a swérneho přečela seniora

Lanštjaka njemožachmy wotedać. Wón njebé doma. Před runje 25 lětami běch tež před jeho durjemi stal. Tehdom so wone wotewréchu. Jeho džowka, kotaž bě runje něšto dnjow do toho kwas swijecila, mje lubje wiša, a potom wón sam přindže. Wón, Praski senior Českobratrskich wosadow, Křesčan Pawoł Lanštjak. Wón mje wobjima a mje wokoši. Prjedy hać so znajachmoj, méješe mje za přečela, pretož wón ma wšich Serbow lubo.

Ty, luba serbska rěč, sy mi dala tak sprawne přečelstwo.

W Praze na Hradčanach chcyhmy sej rady rjanu baroknu cyrkę Loretto wobhladać, ale ta bě zamknjena. Jenož jedna mōžnota wosta, zo džechmy přez wustajeńcu hollandskich molerjow. Wot lubje horka mōžemy do krasneho Božeho domu hladać. Dokelž molerjow wosebje zańc njemějachmy, njedziwachmy dale na to, zo wustajeńcu město na-lewo wokolo naprawo wokolo přen-

džechmy. Žonu při kasy to nimoměry mjerzaše. Rozzlobjena nam rjekny: „Běhaće wokoło kaž čelata!“ Při tym bě wona najskeje ménjenja, zo jejne ranjace wudmo njerozumimy. Serb wšak tajke české słwo dosć derje zapřimuje. My pak so njepere radžichmy.

Ja chcyh wam z tutym příkladem dwoje prajíć:

1. Njehněwaj so, hdyž so druhí hinaček zadžerži, hač maš ty to za pravje. Wón ma snadž swoju dobrú přičinu.

2. Hdyž je če něchto na twojej česci ranil, čin tak, kaž by jeho njerozumil. Ja sam sym z tym hižom někotre razy dobre nazhonjenje činil.

We Wysokich Tatrach wězo poza-stachmy pola lubo słowakskeho fararja, spisowacela a basnika Pawoła Tomki. Wo tym chcu wam na wosebitym městnje písac.

W krasnym „Slowackim paradizu“ smědžachmy hošćo pobyć w domje lubo přečela fararja Milana Bižika, kotryž je mjez nami byl na našich Serbskich cyrkwienskich dnjach, na-posledk w lěće 1968 w Njeswačidle. Jeho chcu prosýć, zo by nam zajimawu historiku powěsć z kapalnje Dobšinjanskeje cyrkwe wotpisal.

Haj, w České a w Słowakskej syty, naša luba serbska rěč, nam wucho a wutrobu čłowiekow dobyła, ale tu w Madžarskej nam pomhać nje-možeš, runje tak mało kaž němska rěč.

Madžarska rěč ma samsne laćanske pismiki kaž serbska a němska, ale wučiatač tam ničo njemožeš, chiba zo sy so předy z tutym ugrofinskim jazykom zaběral. Serbja hustodosć měnia, zo ze swojej rěči daloko nje-přiňdu – z njeprawom! Madžarojo su tak dočista bjez rěčnych přiwuznych na tutym swěće. My mamy dosć słowjanskich bratrow a sotrow po rěći.

Hdyž bychmy takle pućowali, by drje to žortniwe a zajimawe bylo, ale předrohe.

W Rumunskej budžem za nas tež hišce trochu hubjenje z dorěčenjom, ale wšak wo něšto lépje, dokelž je jich rěč přiwuzna francoškej, italskej a docyla romaniskim rěčam. Hdy by farar Feustel-Minakalski z nami byl, to njebichmy žanu nuzu měli. Wón je derje rumunščinu nauknył. Kaž druzy zběraju znamki abo wšelaki stary čapor, tak wón hromadži w swojej rěčnej wobdarjenosci cuze rěče do swojeje hłowy. Tajki „hobby“ sebi chwalu!

W Rumunskej mějachmy dwójce dobre zetkanje z wjesnymi swójbami, ale škoda, škoda, zo so kmaňo do-rečeć njemožachmy. Hižom směrkaše,

Najwyši čas bě, zo so starachmy wo prawy blečk za stanowanje.

„W přichodnej wsy zastanjemy, a w přením statoku so woprašam, hač směmy tam na zahrodze swój stan stajić.“

Statok bě pomérnje nowy – takle před 15 létami natwarjeny, ale hišće bjez elektriskeje swęcy. W čmowej kuchinje přihotuje młoda mać při petroleumowej lampje wječer. Wona je do smjerće nastróżana, hdyž tam nadobro před njej steju a w cuzej ręci do njeje ręcu. Wona njewě, što chcu, a so mje boji. W samsnym wokomiku přindze jeje muž. Wón hnydom zrozumi, wo čo dže, a nam lubje do wolnosć da. Při škleńcy palenca spytam sej něšto prajíć. To bě čežka wěc! Zwjetša přečelnje na so hladachmy a so swojim njeleposćam smějachmy. Wón džela w blišim měsće na měščanskim zarjedze. Wona je w samsnej wsy jako sotra pomocnica lěkarja. Wobaj chwataštaj rano do 7 hodž. z domu, kóždy do druhého kónca, maleho, pěkneho, jara muzikalneho 10létneho synka wostawiwsí samoho doma. Lubi, sprócnivi ludzo to běchu. Rady bych z nimi sej bjesadował, hdyž njeby změšenje ręcow nas hačito. – Dycy dom běchmy zaso raz pola rumunskeje swójby. Tón raz bě to ryzy burski statok – jara malý. Dokelž dešč hrožeshe, nas naš hosćicel přeprosy, zo bychmy na „wuměku“ spali. Tale pôdłanska chěžka běše hišće pomérnje nowa a wobsteješe z jedneje jeničkeje maleje stwy. Mobiliar stwy běše poprawom jedne široke ložo, na kotrymž mōžachmy třo pornyo sebi dosé derje spać. Bur je traktorist na prodrustwie a jeho žona a jeje sotra tež. Muž žonineje sotry je z awtom smjertnje před krótkimi létami znejzbožil, zavostajwiši wudowu z dwěmaj džowčičkomaj. Bur sam ma tež dwé džowce – takle 7 a 3 lét starej. Rady bych něsto zhonił wo jich znutřkownym žiwjenju.

Chodža kemši?

Kajkeje wéry su?

Kak daloko maju do cyrkwe?

Ale dorozumenje je tak jara čežke. Naša luba serbska rěč nam tu pomahać njemože. Tuž smy wopuščeni.

Hdyž smy Dunaj (Donau) po rjnym nowym mosče (1952) přejeli a z tym dojeli do Botharskeje (Bulgarien), wodychnjemy. Tu je zaso słowjanski jazyk našemu serbskemu přiwuzny. Tu so nam stać njemože, zo sebi jědž skazamy, njewědžo, što nam přinjesu. Zo maju ruske pismo, nam wjele njeučini. Wězo je rozdžel mjez serbščinu a botharščinu.

serbski: ta čista woda

botharski: čistata woda

serbski: Daj mi čista wodu.

botharski: Daj mi čista woda.

serbski: To je žona mojego bratra.

botharski: Towa e žena na moja brat.

serbski: Daj knihu mojemu bratrej.

botharski: Daj knigata na moja brat.

Hdyž tele krótke překlady sej wobhladać, možeće sej předstajić, kak so na botharsku rěč wjeselachmy. Jako přihotowanje na daloku jězbu běch kóždy wječor do wusnjenja sej někotre botharske sady přečital. De-

rje, zo běch sej tule prócu napolozit. Wona njebe podarmo.

Wosebje derje so dorozumich z wjednikom Achtopolskeho „campinga“. Wón bě wučer za rysowanje, stawizny a za ruščinu. Wón wuběrnje ruski rěčeše. Kak ja z nim

Džamija w Tiče

rěčach? Serbsce? Rusce? Botharsce? To drje wobaj tak prawje njewědzachmoj, ale rjenje hromadže bjesadowachmoj.

Hdyž takle sej hromadže powědashachmoj, stejestařaj młodaj Němcaj před durjemi a so boještaj zastupić. Kak budžetaj so dorěčec mōc, hdyž ani słowčko botharsce njemóžetaj?

„Zastuptaj. Ja chcu wamaj tolmati – jeju napominach.

Ja ze zrudobu na to spominam, jak raz rodzenyj Serb na staršiskej zhromadziznje raznje wustupowaše přečiwo serbskej wučbje. „Ze serbskej rěcu ani we Wětrowje ničo započeć njemóžeš, wjele mjenje wonka we swěče.“

A nětke tam daloko při Cornym morju blisko turkowskich mjezow Serb Němcomaj pomhaše, zo byštaj swoje přeča mohloj wuprajíć. Ze swojej němskej rěcu njemóžestaj tu ničo započeć.

Ja tebje chwalu, moja luba serbska rěč!

Studentaj z Wiena to běstaj a so mje prašeštaj:

„Su tu Němcy ze zapada?“

„Ně! Ale Němcy z Němskeje demokratiskeje republiky tu su. Woni su tež dušni ludzo!“ – jimaj wotmotwich. Trochu hordaj so mi wonaj zdaštaj byc.

Ty, luba serbska rěč, sy mi zmóżniła, z Turkami so rozrěčować wězonoic turkowsce ale botharsce. Rady chých so z mohammedanami zeznac. Z tutym přečom běch so na puć podal. Na dompuću w balkanskich horach so moja žadosć dopjelni. W Tiče, w nahladnej wsy, so dohladachmy při puću šwižneho minareta (wěza, z kotrejž hodža = měšnik wšednje k modlitwje wola) a džamije (mohammedanski Boži dom). Přečelny młody Turka dowidže mje k hodži. Jeho malý, ale čisty domček běše chětro na kóncu wsy. Jeho žona a cyły rynk džowkow mje lubje witachu. Wone runje buny zavarjachu. Ja so přestajich jako ewangelski farar a prošach, hač bychmy sej směli jich

džamiju wobhladać. Hnydom bě mój „zastojski bratr“ zwolniwy, z klučom sobu přińć. Wón bě skromne zdarsény. Wot stata dóstawa za swoju duchownsku službu mždu. Ja njewém, kak wobšerňa jeho služba je. Ma wón tež młodžinu wučić? Zemrétych hrjebać? Chorych wopytować? Na kóždy pad ma wón kóždy pjatk – přetož pjatk je jich swjaty džen – Božu službu naujedować. Jelizo sym jeho prawje rozumil, wón „na keřach“ njepřeđe. Wón nam praješe, zo je na 2 milionow Turkow w Bolharskej. Woni so wuznawaju k islamej. „Islam“ je arabiske słowo, kotrež je Mohammed sam za swoju naboznu wuzwolil, a rěka tak wjele kaž „Bohu služić“. Wérjacy islam so sami njemjenjuja „mohamedanojo“ ale „moslemojo“. My so mjenujemy po Chrystusu „křescenjo“. Woni nochceda po proféće Mohammedze so mjenovać. Jich symbol je jich krótkie wěrywuznače w starym arabiskim pismje: Žadyn Bóh njeje nimo Allaha a Mohammed je Allahowy posol.

Mohammed je so narodžil wokolo lěta 570 po Chrystusu jako syn wosobneje, ale wochudnjeneje swójby Kuraišitow. Zahe bě wosyrocíl a dyrbješe so jako pastyr zežiwić, doníž jeho bohata wudowa njepřistaji za wjednika swojich karawanow. Z tutej pjatnače lět staršež žonu so Mohammed woženi a by nětk mohl jako bohaty překupc derje žiwy byc. Přez zjewjenja jandžela Gabriela a Boha samoho dosta Mohammed wětosć, zo je wuzwoleny za profeta Arabow. Zwoprědka wěrješe jemu jenož jeho žona. W Mekka běše naprěčiwość přečiwo njemu tak wulka, zo dyrbješe w lěće 622 po Chrystusu čeknyć do Mediny. Z tutym podawkom započnu moslemojo lěta ličit. Tak je za nich lětsa lěto 1349.

Mohammed wulke wojsko zestaja. Wón bě wustojny wjednik we wojowanju a bě tež mudry politikar. Je mu so poradži, arabske ludy zjednoćić a je zbhěnyć w jich kulturje. Při wšém wosta wón sam prosty čłowjek. W lěće 632 wumré w rukomaj swojeje najlubšeje žony.

Nam běše so powěđalo, zo žadyn njewěrjacy – a my křescenjo smy w jich wočach njewěrjacy – njesmě do jich Božich domow zastupić. Sto to nětke budže? Naš přečelny hodža (měšnik) sej wuzuje črije a zastupi bosy. Ja chcu po nim činić, ale wón tomu wobara. My směmy bjeze wšeho za nim hić. Džamija je pomérnje wysoki rum, štyriróžkojty, z woknami, kaž mamy je w swojich bydlejnach, žana klétka, žadyn wołtar, na špundowanju lute wowče a kozace kože a tepichi w trochu samsnej wulkosci. Tež lubja, hdžež su žony za čas Božeje služby, je tak wukladžena. W scénje naprěčiwo durjam je mala apsis. W rožku steji schód při muri. K čemu? Tutón schód ma někajki liturgiski wuznam.

Hodža nam pokaza, kak so klečo modla, z hlouwu na zemi ležo. Po wjatym, wuskim schodze stupamy za swojim wjednikom horje na wysoki minaret. Škoda, zo njejsmy nazhnili, kak hodža z tuteje wysokosće swojich wěrjacych k modlitwje na mołwja.

Hoňta za zastojnictwom

Pod tutym titulom widzachmy po- slednju premjero Němsko-Serbskeho ludoweho džiwadla w zańdżenej hrajnej dobje. Bołhar Iwan Wazow je auttor. Wón bě žiwy wot 1850 hač do 1921. Potajkim 50 lét po jeho smjerći je so tuta hra k přenjemu razej w Němskej předstajiła. A běše to tež přenja bołharska hra na serbskim jewišcu. Wazow je sam dožiwił wuswobodzenie swojego wótcneho kraja z turkowskeho knjejstwa. Wón je sam sobu pomhał, nowy bołharski stat natwarić jako poślanc narodneje zhromadziny a jako minister za ludowe kubłanje. Tehdom je wón naznonił, štož w tutej hré na żortlive a satiriske waśnię šwika, mjenujcy šamału hoňtu za zastojnictwami w zjawnym žiwjenju. A někotry je sebi při tym myślił, zo njetrjeba wjele dželać, ma pak za to wjetše dochody a česče. To cyle je hotowa komedia, a mōžeš so wjele a husto smjeć. Při tym mōžeš znova zeznawać slabosće a njedostatki čłowskeho charaktera. Naš serbski kolektiv je wšo pod režiju Hartmuta Oehmy krasnje předstajit. — My ewangelscy Serbja so na nowe přestajena a premjery w hrajnej dobje 1971/72 wjeselimi. Nimo tutej hry su mjenowane sc̄ehowace titule: „Hra lubosće a připada“ — „Apetit na wiśnje“ — „Poslednie pruwowania“ — „Wassa Źeleznowa“ (auttor tutej hry: Maksim Gorki). La.

Žwosadow

Njeswačidlo. Jako prěnja ze serbskich wosadow je Njeswačidlo 12. njedželu po swj. Trojicy (29. 8.) swój žnjowodzakny swjedzeń swječilo. Boži dom bě rjenje wupyšeny z wjele kwětkami. Bohate dary so přinjesechu za nowu koprowu třechu našeje wěže. Boh Knjez žohnuj wše dary darielow.

Huska. Na Božej službje 9. njedžele po swjatej Trojicy, 8. žnjencu 1971, rozžohnowaše so dotalny wosadny farar Jan Paler ze swojej wosadu a kandidat teologije Heinz Bauer z Lupoje nastupi jako wikar swoje zastojnictwo.

Serbski superintendent měješe nadawk, džak Krajneje cyrkwe fararjej Palerzej wuprajić za jeho dwaceciletnu swěrnu službu w Husčanskej wosadze. Na njedželi Laetare 1951 (4. nalětnika) zapokaza jeho superintendent Busch-Budyski w přitomnosti Serbskeho superintendenta Mjerwy a pod assistencu fararja Lazara-Hodžijskeho a superintendenta na wotpočinku Berga-Budyskeho, z kotrymž bě Palerjec dom wusko zwijazany.

Tehdom před dwaceci létami při swojim zapokazanju zloži br. Paler swoje předowanje na słowo 5. Mojszasa 3,2 a 3:

Spominaj na wšitke te puće, po kotrychž je Knjez, twoj Boh, tebje wodził štyrceti lét w pusčinje; zo by tebje ponižil a spytal, zo by znajomne bylo,

što w twojej wutrobje je, hač budžeš džerzeć jeho přikaznje abo nic.

Wón će poniži
a dopušći hłod na tebje
a da tebi manna k jědzi,
kotrež ty a twoji wotcojo nihdy
njejsu widzeli,
zo by će nauwućil,
zo čłowiek njeje žiwy wot chlēba
sameho,
ale wot wšitkeho,
štož z Božeho erta wuńdze.

Wróćo hladajo na dwaceci lét swojego skutkowania w Husčanskej wosadze, spomina br. Paler na puće, po kotrychž bě Boh jeho za tón čas wodził, na wšelke poniżenja a nuzy, ale tež na džiwnie nasycenie přez Bože słowo.

Dokelž bě před dwemaj létomaj schorje, dyrbješe po radze lěkarja prostwu zapodać, zo by cyrkwe jeho wuswobodziła wot jeho farskich winowatoscow.

Jezus Chrystus wčera a džensa a tón samón tež do wěčnosće. Serbski superintendent džakowaše so bratřej fararjej Palerjej před bohače zhromadzenej wosadu za jeho pilne a swđemite dželo a za jeho swěru, z kotrež je w Husce předował Bože słowo tež w serbskej rěci.

Chrystusa smědza fararjo připowědować, kotrehož słowo wostanie do wěčnosće, w kotrehož mjenje jeničce je čłowiekam zbožnosć data. Farar Paler je mohl jedyn z tuthy předarjow być — tón 23. ewangelski w Husčanskej wosadze. — To je swjata, dobra a spomožna služba. Njezbožownych troštować pokazujo na prawdosć Božeho kralestwa a zbožownych napominać, zo njebychu při wšem bohatstwie Chrystusa zhobili.

W tutej službje smě nětka farski wikar Heinz Bauer z Lupoje naslědnik być w Husčanskej wosadze. Wón bě sej za swoje nastupne předowanje wuzwolił 1. Kor. 12,12 a dalše stučki. Japoštol Pawoł tam rozkładuje, jak je wosada Chrystusowe célo z wjele stawami. Kózdy stav ma swój dar, z kotrymž dyrbji wosadze služić. Młody předar wosadu lubje prošeše, zo bychu wšitcy hromadze džerzeli a zhromadźe Chrystusa swětej připowědowali.

Farski wikar Bauer je hižom serbsce předował a chce so dale w serbscine wudospołnić. Za to smy jemu džakowni.

Na koncu swjatočneje Božej služby stupi br. farar Paler k wołtarjej. Z hnutymi słowami džakowaše so Bohu za wšu pomoc, ale tež swěrnym wosadnym. „Wodajće mi, štož bě njedobre na mojim skutkowaniu. Tež ja sym jenož čłowiek“ — tak prošeše wosadnych. Ze zhromadnym serbskim a němskim wótcenášom a z požohnowaniem skonči wón swoje duchowneje dželo w Husce. Při durjach so wosada z wjele sylzami rozžohnowa ze swojim dotalnym fararjom a witaše lubje noweho.

My přejemy nowemu Bohu žohnowanju za jeho skutkowanie w Husce a prosymy za dotalneho, zo by nam Boh jeho hišće něsto lét zdžerzał a jemu móc a strowość dał, tu a tam w serbskich wosadach Bože słowo předować.

75 lět lěsne kemše na Něčinském hrodžišču

Jedna z najmjeňsich wjeskow našeje wosady je Něčin. Tola ma wona swój historiski wuznam. Kózdy, kiž k južnym durjam do našeje cyrkwe zastupi, widzi na lěwym boku stary časnik. A tafla w serbskej a němskej rěci jeho wuči: „Tuton z ruku kowany cyrkwiński časnik da znamjo k nadpadzej Rakušanow na pruske lěhwo 14. winowca 1758 rano w 5.00 hodž. — Serbski časnikar Handrij Mět zhotow jón w lěće 1751 w Něčinje, w rjemjeslnikam přizanej zdalenosi wot Budyšina. Jeho potomnicy běchu na něhdyšim „malym mlynje“ w Něčinje.“ — W lěće 1860 założi tam zamkarski mišter Korla Hölč přenju dželarnju za reparaturu ratarskich mašinow. Wot široka a daloka přinjesechu na koncu stareho a při spočatku noweho lětstotka swoje ratarske graty a nastroje. — Wokolo 1800 běše w Něčinje tež hižo šula, w kotrež wěsty Jan Janas na swoju ruku ca. 25 džeci rozwučowaše. To běše tak mjenowana šula „w kučiku“. Poprawom dyrbjachu džeci do Bukečanskéje šule chodíć. Ale wyność njezakroči, dokelž wučer swoju wěc derje činješe, a farar a wjesnjanosta jemu dobre wuswědčenje dawaſtaj.

Něčin leži w rjanej krajinje a je znaty přez swoje stare serbske hrodžiščo z časa do lěta 1000. Tam začoča Krajnocyrkwińskie zjednočenstwo w lěće 1896 lěsne kemše džerzeć. Tež džensa hišće zhromadžuja so lětneje bratřia a sotry z Budyšina a z Lubija, k tomu tež wosadni z Bukec, zo bychu Bože słowo wonka w stworbje samej slyšeli a Boha čescili ze spěwami a z pozawnymi. Bratřa Zjednočenstwa a Bukečanski farar zhromadźe služa. Tehdom před 75 létami bě wěste pietistiske zbudzenie w našeje wosadze. W samsnym času tež knježna z Frauenholca w Bělej horje dom „Eben-Ecer“ założi, hdžež mamy swoj přihotowansi čas serbskich fararjow a ekumeniske dny. Knježna z Frauenholca wabješe tehdom tež Jana Česlu z Koporc a Awgusta Měřína z Bukec za dželo w Božim kralestwie. Posledni bě pření dohladowar Krajnocyrkwińskiego zjednočenstwa w našim džele Lužicy. Na tajke waśnię bu tež naše wosadne žiwjenje žohnowane. — Hakle před 12 létami smy započeli, lěsne kemše tež w druhich kónčinach wotmewać, tak w „Lěsnym paradizu“ w Lejnje, hdžež mějachmy předy tež naše Kublanske časy serbskich fararjow, potom w Rachlowje a tež na Luščanskim hrodžišču, kiž pak nětka do Kotec sluša.

La.

Pomhaj Boh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadźa jónkoró za měsac z licencu čo. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministrskeje rady NDR. — Rjadeje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamolwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswadiški. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin. — Číš: Nowa Doba, číšernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-2104).